

Tudományos alapossággal vizeink halairól

Az élővilág folyamatosan változik körülöttünk. Ennek természetesen okai vagyunk mi, emberek is – tevékenységünk következtében változik az éghajlat, kiszáradnak, darabolódnak, átalakulnak az élőhelyek, utak és települések épülnek ott, ahol addig egymással kapcsolatban álló ökoszisztémák léteztek. De a változás természetes okokból is végbemehet: az élőhelyek a szukcesszió különböző fázisain mennek keresztül, ennek következtében az ott élő fajok sem maradnak állandók.

Ez igaz a vizes élőhelyekre és uszonyos lakóikra, a halakra is. Ráadásul folyóink összekötnek egymással távoli tájakat, természetes országútként szolgálva az élőlényeknek. De mesterséges telepítések, szándékos vagy véletlen események is megváltoztathatják egy-egy vízterület halfaunájának összetételét. Állandó változásban van tehát hazánk halfaunája – nem csoda tehát, hogy az ezt leíró szakkönyvek is folyamatos megújuláson mennek keresztül.

1997-ben jelent meg Harka Ákos *Halaink* című kötete, amely 69 fajt mutatott meg a magyarországi halak közül. Hét évvel később Sallai Zoltánnal közösen készítették el a *Magyarország halfaunája* című munkájukat, amelyben már 90 fajt szerepelt, fényképekkel és elterjedési térképekkel. Most, húsz év elteltével jelent meg ennek a kiadványnak a második, átdolgozott és bővített kiadása.

A szerzőpáros a halak genetikai alapokon átalakított rendszerét vette alapul, és természetesen az új kutatási eredményeket feldolgozva a hazai fajok számában és elterjedésében bekövetkezett változásokat figyelembe véve készítették el az új kiadást – így az már 103 halfaj leírását tartalmazza. De nem csak a leírását – ennél sokkal többet.

A kötetet kézbe véve feltűnő a mutatós borítója: a fekete borítóról a csillogó anyagból nyomott halak képe szinte „leugrik”. A halak csillogó pikkelyeit idéző megoldás tekintélyt parancsoló, reprezentatív kötet benyomását hozza létre az olvasóban, már akkor is, ha csak kívülről csodálja meg a kötetet. A tartalom azonban még értékeesebb: igen részletes, tudományos alaposságú feldolgozását adja mindannak, amit hazai halainkról tudni lehet.

Bár a címlapon szerepel, hogy *Képes határozó és elterjedési útmutató* az, amit a kezünkben tartunk, az első száz oldal azokat az általános ismereteket részletezi, amelyeket a halakról általánosságban tudni lehet. Az anatómiától

a rendszertanon át a halak védelméig nagyon sok érdekes szakmai információval lehetünk gazdagabbak. Ezek egy része nyilvánvalóan szükséges a határozáshoz is: ha például az úszósugarak fontos határozóbélyegként kerülnek elő később, fontos tudnunk, miről is beszélünk...

Ezután következik a halak részletes bemutatása. Szép, nagyméretű fényképen csodálhatjuk meg az adott halfajt – ezek túlnyomó része akváriumi környezetben készült, így jól, egymással összehasonlítható módon jelenítik meg a határozóbélyegeket, jellegzetességeket.

Ugyanakkor persze ennek korlátai is látszanak: főleg a nagyobb méretű halfajoknál, ahol csak fiatal példányokat lehet ilyen körülmények között lefotózni.

A másik, szemet vonzó „látványosság” az elterjedési térkép. Ezen országunk térképe látszik, 10x10 kilométeres négyzetekre felosztva: azon négyzetek, amelyekben bizonyítottan előfordult az adott halfaj, ponttal vannak megjelölve. Így egyszerűen és könnyen érthetően látható, hol és mennyire elterjedt fajról van szó. Az elterjedésről részletes leírást is kapunk.

Ezen kívül a halak ismertetőjegyeit, szaporodását, környezetét és táplálékát is részletezik a szerzők. Érdekes alcím mindegyik halfaj leírásánál a „Jelentőség” – ebben sokszor keveredik egymással a gazdasági és az ökológiai jelentőség. E két szempontot talán érdemes lenne külön is részletezni. Ez az alcím így a

legszubjektívebb – megfér egymás mellett az adott halfaj konyhai értéke és például az az érdekes információ is, hogy az invazív fekete törpeharcsa tömeges túlszaporodásának egy nagy elhullással járó vírusos betegség szabott gátat átmenetileg. Nagyon fontos fejezet a halfajok leírásánál a hasonló fajoktól való megkülönböztetés részletezése. Ez nem csak horgászok számára lehet érdekes, akiknek az engedélye múlhat azon, hogy ne keverjenek össze egy hazavihető halat egy hasonló, védett fajjal, de mindenki másnak is, aki szereti jól megismerni környezete élőlényeit.

És végeredményben ez igaz az egész kötetre. Ez a képes határozó nem feltétlenül a szakembereket, vagy a halászokat, horgászokat célozza, hanem leginkább azokat a természetbúvárokat, akik élővilágunkat nem csak felületesen, hanem tudományos alapossággal szeretnék megismerni. Aki komolyabban érdeklődik a halak iránt, annak ez a kötet biztosan jól jön a polcára!

Harka Ákos – Sallai Zoltán: *Magyarország halfaunája*, 2025., Békésszentandrás, Vaskos Csabak Bt., 352 oldal.

PÁSZTOR BALÁZS

